

ЖОВТЕНЬ

У жовтні відзначається:

– Міжнародний місяць шкільних бібліотек.

1.10 – День працівників освіти.

2.10 – 120 років від дня народження **Леоніда Марковича Мосендуза** (1897–1948).

Український прозаїк, публіцист, поет-модерніст Празької школи, перекладач, доктор технічних наук, учитель навчальних закладів Поділля, Закарпаття, один із членів групи письменників, що об'єднувалися навколо „Літературно-наукового вісника” Д. Донцова. Автор поетичних збірок і оповідань „Зодіак”, „Дияволічні параболи”, ліричної драми „Вічний корабель”, поеми „Канітферштан, на українську мову перелицьований” і повісті „Засів”, роману-трилогії „Останній пророк”.

– 115 років від дня народження **Петра Яковича Гальперіна** (1902–1988).

Український і російський психолог, доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки РРФСР, професор та завідувач кафедри вікової психології Московського університету, розробник принципів диференціальної діагностики інтелектуального розвитку дитини, основоположник теорії поетапного формування розумових дій, завідувач лабораторії Харківського психоневрологічного інституту. Автор праць „Методи навчання і розумовий розвиток дитини”, „Залежність навчання від типу орієнтаційної діяльності”, „Формування знань і вмінь на основі теорії поетапного засвоєння розумових дій” та ін.

3.10 – 180 років від дня народження **Петра Францовича Лесгафта (1837–1909).**

Російський педагог, анатом, лікар, громадський діяч, основоположник вітчизняної наукової системи фізичного виховання, професор Казанського університету, доцент Петербурзького університету, організатор Біологічної лабораторії (реорганізованої в Природничо-науковий інститут імені П. Ф. Лесгафта), керівник курсів вихователів і керівників фізичного виховання, засновник Вільної вищої школи, прихильник активних методів навчання, поєднання фізичного виховання з розумовим, моральним, естетичним і трудовим. Автор посібників із фізичної освіти дітей шкільного віку, праць із виховання дітей дошкільного віку в сім'ї, жіночої освіти, охорони материнства й дитинства.

– 120 років від дня народження **Луї Арагона (1897–1982).**

Французький письменник і політичний діяч, представник літератури соціалістичного реалізму, учасник Руху Опору. Автор збірок статей, віршів, оповідань, романів „Страсний тиждень”, „Загибель всерйоз”, нарису „Українське інтермеццо”, що містить огляд української літератури, зокрема творчості Т. Шевченка та Ю. Яновського.

5.10 – Всесвітній день учителів.

– 105 років тому (1912) відбулося урочисте відкриття будинку Педагогічного музею імені цесаревича Олексія (за проектом архітектора П. Альошина) у Києві (нині – Будинок учителя), одного з кращих серед педагогічних музеїв Європи. Частину площі будинку відведено для педагогічної бібліотеки (читальний зал і книгосховище). Першим директором новоствореного музею став педагог-методист О. Музиченко.

– 130 років від дня народження **Олекси Наумовича Синявського** (1887–1937).

Український мовознавець, педагог, професор Харківського інституту народної освіти, Київського та Харківського університетів, керівник Діалектичної комісії ВУАН. Автор праць з української діалектології, граматики, фонетики, історії української літературної мови, посібників з української мови для учнів і вчителів школи і самоосвіти „Вчимось писати”, „Короткий нарис української мови”, „Норми української літературної мови”.

6.10 – 130 років від дня народження **Івана Артемовича Панькевича** (1887–1958).

Український мовознавець, літературознавець, історик, педагог, громадський діяч, доктор філологічних наук, дослідник говорів Закарпаття, член НТШ у Львові, викладач гімназій Ужгорода і Перечина, Консуллярної академії у Відні, професор Братиславського і Карлового університетів, Українського вільного університету в Празі, один із засновників товариства „Просвіта” і „Педагогічного товариства Підкарпатської Русі” в Ужгороді. Автор шкільних підручників для молодших класів середніх шкіл, праць із літературознавства, фольклору Галичини, краєзнавства, педагогіки, у тому числі народної.

8.10 – 100 років тому (1917) розпочала свою діяльність Спілка учителів-українців м. Києва.

– 175 років від дня народження **Іvana Іvanovicha**

Нечипоренка (1842–1910).

Український педагог і освітній діяч, викладач історії й географії в гімназіях Полтави, Немирова, Мурома, директор Колегії Павла Галагана в Києві – приватного навчального закладу, заснованого в 1871 р. Г. П. Галаганом.

– **125 років** від дня народження **Марини Іванівни Цвєтаєвої** (1892–1941).

Російська поетеса „срібної доби”, драматург, перекладач, автора ліричних збірок, поем „Щуролов”, „Цардівиця”, есеїв „Мій Пушкін”, трагедій „Аріадна”, „Федра”, книги прози „Повість про Сонечку”, спогадів „Живе про живе”, перекладів творів І. Франка, Лесі Українки.

9.10 – 470 років від дня хрещення **Мігеля де Сервантеса** (справж. – Сервантес Сааведра, 1547–1616).

Іспанський письменник, автор пастирального роману „Галатея”, п'ес „Алжирські звичаї”, „Зруйнування Нумансії”, новел „Циганочка”, „Ліценціат Відрієра”, поетичного твору „Подорож на Парнас”, лицарського роману „Вигадливий і дальго Дон Кіхот Ламанчський” („Дон Кіхот”).

10.10 – 145 років від дня народження **Миколи Кузьмича Грунського** (1872–1951).

Український мовознавець, доктор філологічних наук, заслужений діяч науки УРСР, фахівець у галузі слов'янського письма, граматики та історії слов'янських мов, професор Юр'євського та Київського університетів. Автор праць зі славістики, російської й української мов, літературознавства, педагогіки й методики викладання мови, підручників „Граматика давньоцерковнослов'янської мови”, „Українська граматика”, „Історія форм української мови” та ін.

11.10 – 45 років тому (1972) колегією Міністерства освіти УРСР затверджено „Правила для учнів середньої

загальноосвітньої школи Української РСР”.

– 75 років від дня народження **Володимира Олександровича Яворівського** (1942).

Український письменник, журналіст, публіцист, громадський і політичний діяч, один із засновників Народного Руху України, депутат Верховної Ради України (з 1990 р.). Автор романів „Ланцюгова реакція”, „Марія з полином у кінці століття”, „Автопортрет з уяви”. Лауреат Державної премії Української РСР імені Т. Г. Шевченка (1984), літературної премії імені Дмитра Загула (2005).

13.10 – 100 років тому (1917) відбувся Перший з'їзд учителів-українців Альберти в Едмонтоні (Канада).

– 100 років тому (1917) Генеральним секретаріатом освіти з метою реалізації державної освітньої політики й рішень Другого Всеукраїнського педагогічного з'їзду опубліковано циркуляр „До української людності” про запровадження в школі навчання рідною мовою та вивчення історії України.

14.10 – День захисника України.

(ін. 24.10) – 170 років від дня народження **Яківа Павловича Новицького** (1847–1925).

Український історик, фольклорист, етнограф, археолог, краєзнавець, педагог, один із основоположників регіональних історико-краєзнавчих, етнографічних досліджень в Україні, засновник і директор Запорізького обласного історичного музею. Член-кореспондент ВУАН, учитель шкіл Олександрівського повіту, секретар повітової шкільної ради і опікунства дитячих притулків, директор Ольгівської школи, попечитель і екзаменатор земських шкіл, член Російського географічного товариства, Катеринославського наукового товариства. Автор перших регіональних збірників українського фольклору, історико-археологічних матеріалів, статей з історії педагогіки.

- 18.10 – **100 років** тому (1917) у Києві відбулося урочисте відкриття Українського народного університету у складі трьох факультетів – історико-філологічного, фізико-математичного і права.
- 21.10 – **345 років** від дня народження **Пилипа Орлика** (1672–1742).
Український державний і військовий діяч, письменник, публіцист, полеміст, генеральний писар Лівобережної України – Гетьманщини, соратник Івана Мазепи, гетьман Війська Запорізького (1710–1742) в екзилі. Автор „Конституції прав та свобод Запорозького війська” – першої Конституції України, „Маніфесту до європейських народів”, праці „Діаріуш подорожній”.
- 25.10 – **115 років** від дня народження **Григорія Олександровича Костюка** (1902–2002).
Український літературознавець, критик, публіцист, кандидат філологічних наук, дослідник історії української літератури й суспільно-політичного життя в Україні, викладач Харківського педагогічного інституту та Луганського інституту народної освіти, один із засновників Об'єднання українських письменників (США, з 1944 р. вчений в еміграції), іноземний член НАН України (1992), член Вільної академії наук у США, Міжнародного ПЕН-клубу. Автор мемуарів „Зустрічі і прощання”, лауреат премії імені В. Винниченка (1991).
- 28.10 – **День визволення України від німецько-фашистських загарбників** (1944).
- 30.10 – **1999** – Кабінет Міністрів України ухвалив постанову „Про створення Державної науково-педагогічної бібліотеки України”. Нині – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України. Головна бібліотека освітняської галузі України, всеукраїнський галузевий інформаційний, методичний і координаційний центр мережі освітняських бібліотек МОН

України та НАПН України, що виконує функції академічної та державної спеціальної бібліотеки.

– **135 років** від дня народження **Михайла Львовича Бойчука (1882–1937)**.

Український живописець-монументаліст, графік, педагог, основоположник українського монументального мистецтва, один із професорів-фундаторів української державної Академії мистецтв (з 1924 р. Художній інститут), засновник школи художників-монументалістів (бойчукістів).

– **70 років** від дня народження **Таїсії Іванівни Ківшар (1947)**.

Український бібліотекознавець і книгознавець, доктор історичних наук, професор, заслужений працівник культури України, Почесний професор Київського національного університету культури і мистецтв (КНУКіМ), старший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Член редколегій часописів „Бібліотечна планета”, „Вісник КНУКіМ”, наукового збірника „Українська біографістика”, видання УБА „Бібліотека. Інформація. Суспільство”. Автор комплексного монографічного дослідження „Український книжковий рух як історичне явище (1917–1923 рр.)”, статей щодо бібліологічного доробку таких визначних українських діячів, як С. Петлюра, І. Стешенко, С. Русова, а також бібліотекознавців і книгознавців Ю. Меженка, С. Сірополка та ін.